

62. rocznica wydarzeń w Zielonej Górze

Data publikacji 27.05.2022

30 maja 1960 r. komunistyczne władze rozpoczęły eksmisję Katolickiego Domu Społecznego mieszczącego się przy ul. Młynarskiej 2/3 (obecnie: Powstańców Wielkopolskich) w Zielonej Górze. Od 1945 r. Katolicki Dom Społeczny, często skrótowo nazywany Domem Katolickim, pozostawał w legalnej dyspozycji parafii św. Jadwigi. Działały w nim organizacje społeczne tj. Caritas i PCK, przedszkole, biblioteka parafialna i kuchnia dla ubogich. Mieściła się tam również redakcja „Słowa Powszechnego”, a w sali teatralnej odbywały się spotkania i przedstawienia. W Domu Katolickim prowadzone były również lekcje religii.

Władze komunistyczne, po chwilowym okresie odwilży związanym z przejściem władzy przez Gomułkę w 1956 r., zintensyfikowały represyjne działania wobec Kościoła Katolickiego. Przejmowano kościelne mienie, obciążano duchownych i parafie dodatkowymi opłatami oraz uniemożliwiano prowadzenie lekcji religii w szkołach. Księża, którzy ośmielali się działać wbrew poczynaniom władzy, byli zastraszani, aresztowani bądź władze komunistyczne żądały przeniesienia ich do innych parafii.

Do takich represyjnych działań doszło również w Zielonej Górze, gdzie Miejska Komisja Mieszkaniowa, posługując się m. in. argumentem niepełnego wykorzystywania pomieszczeń Domu Katolickiego, 26 lutego 1960 r. wydała decyzję o jego przejęciu. Ani odwołanie wniesione przez księdza Kazimierza Michalskiego, proboszcza parafii, ani też petycja podpisana przez 1200. wiernych, nie zostały przez władze miejskie uwzględnione. 18 maja 1960 r. wydane zostało zarządzenie egzekucyjne, a jego wykonanie zaplanowano na 28 maja. Po konsultacji ze Służbą Bezpieczeństwa termin eksmisji został przesunięty na 30 maja.

30 maja 1960 r. władze miejskie, w towarzystwie Milicji Obywatelskiej, przystąpiły do opróżniania budynku. Lekcje religii zostały przerwane, a dzieci wyprowadzone z budynku. Urzędnicy egzekucyjni nie mogli jednak dostać się do budynku, zostali bowiem zatrzymani przez grupę kobiet, zawiadomionych przez księdza Michalskiego. Pod budynkiem zgromadziło się wielu mieszkańców Zielonej Góry, których milicja próbowała rozproszyc. Doprowadziło to do eskalacji działań, w tym do użycia wobec protestujących w obronie Domu Katolickiego armatek wodnych, gazów łzawiących i pałek przez oddziały ZOMO z Zielonej Góry, Poznania i okolicznych miejscowości.

Walki były zaciekle, trwały cały dzień. Ostatecznie demonstrację brutalnie spacyfikowano.

Obrażenia odniosło co najmniej 160 funkcjonariuszy milicji i ZOMO. Spłonęły dwa samochody ciężarowe GAZ-51. Nie udało się jednak ustalić pełnej liczby poszkodowanych protestujących. W obronie Domu Katolickiego stanęło, jak szacują historycy, około 5 tysięcy osób. Za udział w zajściach zatrzymano 333 osoby, przed sądem stanęło 196 osób. Orzeczone wyroki sięgały 5 lat więzienia. Kolegia do spraw wykroczeń orzekły kary wobec 48 protestujących.

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu prowadziła śledztwo w sprawie popełnienia zbrodni komunistycznych przez funkcjonariuszy milicji, którzy tłumili demonstrację „poprzez przekraczające zasady użycia środków przymusu bezpośredniego naruszenia nietykalności cielesnej osób biorących udział w demonstracjach w obronie Domu Katolickiego”. Postanowieniem z dnia 29.07.2021 r. śledztwo S. 86.2017.Zk zostało umorzone m. in. z powodu stwierdzenia, że nastąpiło przedawnienie karalności.

Wydarzenia zielonogórskie zostały zapomniane, dopiero po latach podjęto starania, aby przywrócić o nich pamięć. Od kilku lat odbywają się uroczystości rocznicowe w miejscu walk, w 2020 r. odsłonięto mural upamiętniający te wydarzenia.

Z inicjatywy Instytut Pamięci Narodowej uczestnicy wydarzeń zostali odznaczeni Krzyżami Wolności i Solidarności.

Więcej na temat wydarzeń zielonogórskich znajdą Państwo w:

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/100272,60-rocznica-Wydarzen-Zielonogorskich.html>

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/40294,30-maja-1960-Obrona-Domu-Katolickiego.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/144671,Uroczyste-obchody-61-rocznicy-Wydarzen-Zielonogorskich-Zielona-Gora-30-maja-2021.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/125177,Odsloniecie-muralu-o-Wydarzeniach-Zielonogorskich-Zielona-Gora-11-listopada-2020.html>

Wybrane dokumenty archiwalne ukazujące zabiegi władz kościelnych, starających się nie dopuścić do przejęcia przez władze komunistyczne Domu Katolickiego w Zielonej Górze, przebieg wydarzeń z 30 maja 1960 r. oraz działania podjęte przez władze wobec ks. Kazimierza Michalskiego i uczestników tego protestu znajdą Państwo na stronie:

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/100383,Wydarzenia-Zielonogorskie-w-dokumentach-archiwalnych.html>

